

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

2. Коханова О. П. Ціннісні орієнтації сучасної молоді: значущість та реалізованість / О. П. Коханова // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – К.: Гнозис, 2014. – Вип. 31 (додаток 4). – Т.ІІІ. – С.152-158.
3. Яницкий М. С. Ценностные ориентации личности как динамическая система. / М. С. Яницкий. – Кемерово: Кузбассвузиздат, 2000. – 204 с.

УДК 159.922.8:177.82

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ПОЧУТТЯ
САМОТНОСТІ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**

Шевлюк Валерій, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Ямницький В.М., доктор психологічних наук, професор

Час показує – політичні й економічні успіхи скороминучі та відносні, а людина, її духовні цінності – вічні, безсмертні. Ось чому життя людини, її соціалізація, радості й тривоги, віра й сумніви ставляться сьогодні в центр суспільної уваги. Не тяжко здогадатись, що є важливішим і дорожчим для людини, ніж розкіш спілкування, духовність, моральність, особистий розвиток, взаємодопомога. Антиподом такому взаємозв'язку може бути самотність.

Тема самотності є надзвичайно актуальною в наш час, коли особливо динамічно проходить реконструкція світоглядних орієнтирів і здійснюються спроби знайти нові умови для комунікації не лише в нашій країні, а й в усьому світі. Самотність характеризує буття людини в соціальному середовищі, вказує на її природну відстороненість, на прагнення ствердити власну самототожність та на нереалізоване намагання єдності з «іншим», що яскраво проявляється в період студентської юності.

Проблема самотності знаходить своє відображення у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених. На самотність як невід'ємний елемент буття людини особливу увагу звертають у добу Нового часу (Г. Гегель, Д. Юм, Б. Паскаль та ін.); філософія екзистинціалізму (А. Камю, Ж. П. Сартра, Е. Фромма, К. Ясперса); вітчизняні вчені (Є. Головахи, Г. Горак, О. Данчевої, В. Іванова, В. Роменця, Л. Сохань, Ю. Швалба ті ін.). Безпосередніх філософських досліджень самотності в Україні досить мало – варто згадати праці Н. Хамітові [1-5].

Значну цінність у дослідженні почуття самотності і вікових особливостей студентів мають праці видатних вчених: П. Я. Гальперін, В. В. Давидов, Т. В. Драгунова, Д. Б. Ельконін, І. С. Кон, Н. С. Лейтес, Ж. Піаже, Я. О. Пономарьов, Л. Сохань та ін [1; 2].

Перші уявлення про самотність належать античним філософам (Платон, Аристотель, Епікур), які зосереджували свої думки на тому, як уникати такого явища, і знаходили порятунок у дружбі. В епоху Середньовіччя почали більше цікавитись самотністю людини. Наприклад, у Августина Блаженного, страждання веде людину до відчуття відчуженості, до осмислення свого особистого «Я» як зовсім самотньої істоти, що приречена на самотнє існування. І тільки прямуючи до Бога людина зможе перебороти свій самотній стан. Представники доби Відродження (серед яких особливу увагу приділено поглядам М. Монтеня) високо цінують думку, що втеча від людей, так зване усамітнення, є можливістю збагатити своє власне «Я» [1; 3]. У філософії Нового часу інтерес до проблеми самотності виявляли Б. Паскаль та Д. Юм. Зокрема, Б. Паскаль досить чітко показав, що людина шукає товариства не тільки тому, що вона не може переносити самотність, але й тому що намагається забутись. Д. Юм вважав, що люди не тільки самотні у своїх стосунках з іншими людьми, але вони неминуче сторонні у відношенні до себе [2; 3]. У працях німецьких класиків (Г. Гегель) самотність постає як результат відчуження. Щодо цієї проблеми важливо звернути увагу на те, що сам процес відчуження аргументовано розкривається К. Марксом, де самотність трактується як хвороба, як те, що можна перебороти за певних обставин, розчиненням особистості в «абсолютній» системі або ж засобами зміни структури соціально-економічної системи [3].

У філософії екзистенціалізму (Н. Аббаньяно, А. Камю, Ж.-П. Сартр) досліджуються такі проблеми, як усвідомлення свого місця серед інших людей, вихід за межі самотності, пізнання стану свободи. Заглиблення в себе – засіб порятунку особистості [4].

У сучасній українській філософії на особливу увагу заслуговують праці Є. Головахи, Г. Горак, О. Данчевої, В. Іванова, В. Роменця, Л. Сохань, Н. Хамітова, Ю. Швалба. Згадані вчені розглядали проблеми, пов'язані з соціально-психологічним станом особистості, що перешкоджають встановленню особистих стосунків між людьми і сприйманню однією людиною іншої як особистості. Відсутність таких взаємовідносин переживається людиною як самотність [4].

Наш співвітчизник Н. Хамітов поділяє самотність на «зовнішню» і «внутрішню» або «екзистенційну». Під «зовнішньою» самотністю можна розуміти самотність, яка є результатом випадкової суперечності людини і

соціального середовища. «Зовнішня» самотність фізично відокремлює людину від інших людей, викидаючи за межі соціуму. Разом з тим «зовнішня» самотність може бути й наслідком випадку-конфлікту, який розгортається в межах соціуму. У цьому разі відбувається психологічне відокремлення людини від інших людей. Фізична та психологічна форми «зовнішньої» самотності близькі у тому, що їхні причини виступають стихійними відносно людини. «Внутрішня» самотність виступає результатом суперечності людини з собою, яка призводить до втрати та пошуку самодостатності і вже на цій основі до суперечності людини та суспільства [1; 3].

Таким чином, методологічне значення опрацьованих теорій, концепцій, полягає в тому, що на основі їх аналізу стало можливим демінуванні самотності в її суб'єктивному аспекті, визначення власного підходу до вивчення феномену самотності, в якому знаходять відображення розуміння самотності як детермінанти деформованого розвитку особистості і як ресурсу розвитку особистості [2].

Отже, самотність - соціально-психологічне явище, емоційний стан людини, який пов'язаний з відсутністю близьких, позитивних емоційних зв'язків з людьми або зі страхом їх втрати в результаті вимушеної або наявної психологічної причини соціальної ізоляції. У рамках цього поняття розрізняють два різних феномени - позитивна (усамітнення) і негативна (ізоляція) самотність. Як психологічний процес самотність має і позитивний вплив, оскільки сприяє активності по відношенню до себе, викликає потребу в самопізнанні й самодослідженні, у самовизначенні.

Список використаних джерел

1. Вейс Р. Питання вивчення самотності / Роберт Вейс / Лабіринти самотності / Пер. з англ.; сост, общ.ред .. і предисл. Н. Є. Покровського. М., 1989. 624 с.
2. Малишева С. В. Особливості почуття самотності у підлітків / Світлана Василівна Малишева/ / Вісник МГУ. Серія 14. Психологія, 2001. № 3. С. 63-68.
3. Неумоева Є. В. Самотність як психічний феномен і ресурс розвитку особистості в юнацькому віці / Олена Віталіївна Неумоева: автореф ... дис. к. психол. н: 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія, Тюмень, 2005: Тюменський держ. університет. - 25 с.
4. Пузанова Ж. В. Самотність: можливості емпіричного дослідження / Жанна Василівна Пузанова // Вісник РУДН. Серія - Соціологія, 2008. № 4. С. 28-39.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошківська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці	152
Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці	154
Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці	157
Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів	160
Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами	162
Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів	163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету